

MUISTIO

Dnro SYKE/2021/1633

11.6.2021

SYKEN osallistuminen PEFC-kriteeristön tarkistustyöhön ja siitä irtautuminen vuonna 2021

Suomen ympäristökeskus (SYKE) tukee metsien käytön kestävyttä tutkimuksella ja välittämällä tutkittua tietoa. SYKEN tuki kanavoituu politiikan, lainsäädännön, ohjeistuksen ja standardien kehittämiseen.

Suomessa on käytössä kaksi metsäsertifiointijärjestelmää: FSC (Forest Stewardship Council) ja PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification). Näistä FSC:ssä on mukana noin kymmenen prosenttia talousmetsistä, etenkin tiettyjen suurten metsänomistajien kuten metsäteollisuusyritysten omistamia metsiä. Monimuotoisuuden osalta FSC:n kriteerit ovat kunnianhimoisemmat kuin PEFC:n.

PEFC:ssä on mukana noin 90 prosenttia Suomen talousmetsistä, joten sen kattama pinta-ala on erittäin suuri. Näin PEFC-sertifioinnin vaikutus suomalaisiin talousmetsiin on keskeinen. PEFC:n kansainvälinen standardi sisältää SYKEN näkemyksen mukaan useita hyviä periaatteita ja tavoitteita ekologisen (monimuotoisuus, ilmasto- ja vesistövaikutukset) ja sosiaalisen kestävyden osalta.

SYKE on tutkimuslaitoksen roolissa ollut mukana PEFC-standardityöryhmässä kehittämässä sertifiointikriteereitä nyt ensimmäistä kertaa. SYKEN näkemyksen mukaan kriteerien tarkistuskierröksellä 2019–2021 kestävyden vaatimuksiin ei pystytty vastaamaan kunnolla kansallisessa valmistelussa. Ekologinen kestävyys ei toistaiseksi saavuta riittävää tasoa uudistetuissa kriteereissä tietyistä parannuksista huolimatta. Tämän vuoksi SYKE ei voinut antaa allekirjoituksellaan hyväksyntää kriteeristölle ja irtautui PEFC-standardityöryhmän työskentelystä. Irtautumisesta huolimatta SYKE haluaa olla edelleen aktiivisesti mukana kestävä metsätalouden kehittämisessä.

SYKEN PEFC-kriteeristön tarkistukseen liittyvät keskeiset arviot

Sertifiointikriteerien tavoitteet ovat lainsäädäntöä hieman kunnianhimoisemmat, mutta kriteerit velvoittavat toteuttamaan vain osan metsänhoidon suosituksissa kuvatuista talousmetsien luonnonhoidon käytännöistä.

SYKEN asiantuntija-arvio on, etteivät ekologisen kestävyden edellytykset ole kriteeristössä riittävällä tasolla eikä kriteeristöä voi pitää edes riittävän hyvänä kompromissina.

SYKE on näkemyksissään ja arvioissaan pitkälle samoilla linjoilla ELY-keskusten laatiman, julkisuudessa olleen muiston kanssa:

https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/44977/PEFC_PERUSTELUT_ELY-keskusten_VET%C3%84TYMISELLE.pdf/eefd144a-88f4-c3b2-fdc0-35519f4ec8ee?t=1619180870752

SYKEN näkemykset PEFC:in standardityöstä sekä PEFC-sertifiointiin yksittäisistä kriteereistä on jo aiemmin esitetty PEFC:n verkkosivuilla olevassa dokumentissa ”*Tarkistettavana olevien PEFC-kriteerien toisen luonnosversion kommentit*” sivuilla 119–126:

<https://pefc.fi/wp-content/uploads/2016/06/PEFC-FI-Toisen-kommenttikierroksen-satoa-20210128.pdf>

SYKEN yleiset perustelut standardityöstä irtautumiselle on esitetty myös pääjohtaja Leif Schulmanin viestiketjussa Twitterissä 21.4.2021:

https://twitter.com/Leif_Sch/status/1384845067853221888?s=20

SYKEN tavoitteet PEFC-standardityöryhmytyössä ja siihen liittyvät arviot

SYKEN tavoitteet PEFC-standardityöryhmytyössä olivat erityisesti metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisen kannalta tärkeiden kriteerien vaatimustason nostaminen hyödyntäen olemassa olevaa tutkimustietoa. Vähittäistavoitteena SYKE piti tasoa, joka vahvistettiin 2000-luvun alussa PEFC-sertifiointiin ensimmäisessä kriteeristöissä. Sitten tehdyissä päivityksissä kriteerien vaatimustasoa on tähän tarkasteluun asti lähinnä heikennetty (ks. esim. Punttila 2020). PEFC-sertifiointijärjestelmän markkinoinnin luomassa mielikuvassa korostuu ekologinen ja ilmastollinen kestävyys tavalla, jolle ei ole aitoa vastetta.

SYKE piti tärkeimpinä tavoitteinaan PEFC:n kriteerien uudistamisessa seuraavia asioita:

1. **Arvokkaita elinympäristöjä tulee säästää kattavammin.** Tavoitetta voidaan edistää palauttamalla ensimmäisestä, 2000-luvun alussa voimaan tulleesta PEFC-sertifiointiin ensimmäisestä kriteeristöistä poistetut kohteet takaisin sertifiointiin piiriin. Kriteeristön ensimmäisessä päivityksessä vuonna 2003 arvokkaiden elinympäristöjen pinta-alaa vähennettiin noin 95 %. Lisäksi SYKE esitti, että uusia uhanalaisia luontotyyppisiä otettaisiin PEFC:n piiriin ja nykyisten arvokkaiden elinympäristöjen liian tiukkaa määrittelyä väljennettäisiin. SYKEN esityksiä ei pääosin hyväksytty, vaan sen sijaan osaa arvokkaiden elinympäristöjen säilyttämisvaatimuksista heikennettiin tai pyrittiin heikentämään.
2. **Eläviä säästöpuita tulee jättää runsaammin.** Hakkuissa jätettävien elävien säästöpuiden vähimmäismäärä ja -läpimittavaatimus tulisi nostaa vähintään samalle tasolle kuin toisessa Suomessa käytössä olevassa metsäsertifiointissa eli FSC-standardissa (hehtaarilla 10 kpl vähintään 20 cm läpimittaisia eläviä puita, joita ei voi korvata kuolleilla puilla) ja mieluummin vielä huomattavasti suuremmaksi monimuotoisuus- ja ilmastovaikutusten parantamiseksi. Lisäksi nyt määritetty säästettävän puuston tilavuuden minimitaso jää edelleen alle PEFC-sertifiointiin ensimmäisen, 2000-luvun alun tason. Säästöpuuvalinnoilla eri metsänkäsittelyn vaiheissa voitaisiin edistää monimuotoisuutta talousmetsissä pienin taloudellisin kustannuksin.
3. **Olemassa oleva kuollut puu tulee säästää hakkuissa.** Kuolleen puuston erillinen säästämisvelvoite saatiin ensimmäistä kertaa kriteeristöön, mutta kuolleen puuston säästämisetaso määritettiin kriteerissä hyvin alhaiseksi (hehtaarilla 10 kpl vähintään 20 cm läpimittaista kuollutta puuta). Tämä on arviolta alle viidesosa siitä kuolleen puun määrästä, mitä uudistuskypsissä metsissä keskimäärin on valtakunnan metsien inventointitulosten mukaan. Kuolleen puun säästäminen olisi kustannustehokas keino lisätä monimuotoisuutta, mutta järeä kuollut puu päättyy usein energiakäyttöön tai häviää metsänkäsittelyssä.

4. **Paloympäristöt ja niiden lajisto tulee turvata nykyistä paremmin.** Tavoitetta voidaan edistää palauttamalla kulotusten pinta-alavaatimus aiemmalle, PEFC-kriteeristöissä 2000-luvun alussa määritellylle tasolle. Taso olisi tuoreen asiantuntija-arvion mukaan ekologisesti hyvin perusteltu (Lindberg ym. 2018).
5. **Kaikille vesistöille ja pienvesille jätetään puustoinen suojavyöhyke.** SYKellä ei ollut edustajaa kriteerin 17 alatyöryhmässä, mutta SYKE avusti ELY-keskuksia kriteeriehdotuksen laadinnassa (*SYKEN ja ELYjen ehdotus kriteeriksi 17*, toimitettu kriteerin muutostyöryhmälle 10.9.2020). Vesienhoidon yleisenä tavoitteena on vesistöjen hyvä ekologinen tila, jonka saavuttamiseksi riittävän leveiden suojakaistojen jättäminen vesistöjen varrelle on keskeistä. PEFC-standardityössä vesistöjen ja lähteiden suojakaistojen leveyttä koskevaa määritelmää muutettiin siten, että suojakaistan tulee olla keskimäärin vähintään 10 metriä, mutta kaikkialla vähintään 5 metriä, kun aiemman määritelmän mukaan leveyden tuli olla vähintään 5–10 metriä. Kriteeriin lisättiin suojavyöhykkeen kasvipeitteisyyttä ja puustoisuutta koskeva vaatimus. Kriteerin muutos on SYKEN ja ELY-keskusten kompromissiesityksen mukainen. Kuitenkaan 10 m puustoinen suojavyöhykettä ei takaa vesistön ekologisen tilan säilymistä (Sweeney ym. 2014, Jyväsjärvi ym. 2020), kuten SYKEN ja ELYjen kriteerin 17 alatyöryhmälle toimitetussa kriteeriehdotuksessa todetaan.
6. **Metsien käytön kokonaiskestävyys ja ilmastovaikutukset tulee ottaa kattavasti huomioon.** Metsien käytön ilmastovaikutukset ovat merkittävä ja lisääntyvä osa kokonaiskestävää metsätaloutta. Hiilivarastojen säilyttäminen ja hiilensidonnan lisääminen talousmetsissä tulisi olla keskeisempi tavoite sertifioiduissa niin kivennäis- kuin turvemaidella. Tarkastelu tulisi tehdä ainespuun lisäksi koko biomassaan ja maaperähiilen kohdistuvien vaikutusten osalta. Uudistettu kriteeri voi nyt tulkinnanvaraisesti mahdollistaa alueellisesti hakkuutaso, joka ylittää puuntuotannollisenkin kestävyuden. Kokonaiskestävyyttä voitaisiin edistää nykyistä huomattavasti runsaammalla säästöpuiden määrällä, laajoilla riistatiheiköillä, lehti- ja sekapuustoa lisäämällä sekä metsänkäsittelymenetelmiä kehittämällä. Myös talousmetsien arvokkaiden elinympäristöjen laajempi turvaaminen sekä heikentyneiden elinympäristöjen ennallistaminen luonnonhoitotoimin ovat keskeinen osa metsien käytön kokonaiskestävyyttä.
7. **Tutkimus kriteerien uudistamisen perustaksi.** PEFC Suomi on kertonut huomioivansa tutkimustulokset kriteerien uudistamisessa. SYKEN näkemyksen mukaan ekologista tutkimusta ei kuitenkaan huomioida riittävästi. SYKE esitti useiden tutkijoiden kutsumista kuultaviksi metsäluonnon hoitoon liittyvistä tuoreista tutkimuksista ja PEFC-kriteeristöön kohdistuneesta tieteellisestä kritiikistä. Työryhmän kokouksiin ei pyydetty kuultavaksi yhtäkään näistä tutkijoista.
8. **Työskentelykulttuurin kehittäminen.** Varsinaisen PEFC-standardityöryhmän ohella työskentelyyn aihekohtaisissa alatyöryhmissä, joissa keskustelu oli monipuolista. Merkittävin rooli kriteerien työstössä oli työvaliokunnalla, joka koostui pääasiassa MTK:n ja metsätalouden edustajista (poikkeuksena virkistyskäyttäjät edustava Suomen Latu ry). PEFC:n kansainvälisen standardin mukaan työvaliokunnan kokoonpanon tulisi olla tasapuolinen osallistuvien tahojen asiantuntemuksen osalta. Tämä periaate ei toteutunut suomalaisessa valmistelussa. SYKE peräänkuuluttaa eri sidosryhmien asiantuntijuuden kattavampaa huomioita ottamista työskentelyssä, mistä olisi hyötyä kestävyuden eri osa-alueiden kehittämisessä.
9. **Sosiaalinen kestävyys ja alkuperäiskansat.** Sosiaalista kestävyttä tarkasteltiin varsin niukasti standardityöryhmässä ja kriteereissä. Metsien paikallinen kulttuurinen merkitys, maisema-arvot, terveysvaikutukset, virkistyskäyttö ja matkailu jäivät puuntuotannon tavoitteiden varjoon.

Euroopan ainoan alkuperäiskansan eli saamelaisten ja poronhoidon näkökulmia ei valmistelussa otettu riittävästi huomioon. Kriteerien uudistamisen yhteydessä pyrittiin saamaan hakkuiden piiriin vanhoja metsiä saman maanomistajan osalta 5 % pinta-alan yli menevältä osuudelta, mikä olisi mahdollistanut tällä hetkellä PEFC:n turvaamien vanhojen metsien laajan käsittelyn. Tämä muutos olisi toteutuessaan vähentänyt monimuotoisuudelle ja poronhoidolle merkittäviä metsiä etenkin Lapissa saamelaisten kotiseutualueella. Valmistelu ei vastannut alkuperäiskansojen huomiointin osalta riittävästi PEFC:n kansainvälistä standardia.

Työryhmässä SYKEN edustajina toimineet tutkijat ovat lisäksi korostaneet, että monimuotoisuuden turvaamiseen pitäisi tehdä huomattavasti lisäpanostusta, jotta saavutettaisiin PEFC-sertifioinnin lupausten mukainen tasapaino ekologisen ja taloudellisen kestävyuden välillä.

SYKE osallistuu mielellään jatkossakin suomalaisten metsäsertifiointien kehittämiseen tuomalla kehitystyöhön mukaan tutkimustietoa monimuotoisuudesta, vesistöistä ja ilmastovaikutuksista, mutta ei voinut hyväksyä PEFC:n uudistamistyön ekologisesti vaatimatonta lopputulosta.

Ryhmäpäällikkö Kimmo Syrjänen

Vanhempi tutkija Pekka Punttila

Tuoretta kirjallisuutta aihepiiristä

Gustafsson L., Hannerz M., Koivula M., Shorohova E., Vanha-Majamaa I., Weslien J. (2020). Research on retention forestry in Northern Europe. *Ecological Processes* 9:3 <https://doi.org/10.1186/s13717-019-0208-2>.

Jyväsjärvi, J., Kuusisto, I., Muotka, T. 2020. Does the buffer width matter: Testing the effectiveness of forest certificates in the protection of headwater stream ecosystems. *Forest Ecology and Management* 478: 118532. <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2020.118532>

Keto-Tokoi P. (2018). Tutkimustietoon perustuvia suosituksia vastuullisen metsänhoidon kehittämiseksi. WWF Suomen raportteja 37: 1-133. <https://wwf.fi/mediabank/10977.pdf>

Keto-Tokoi P., Koivula M., Kuuluvainen T., Lindberg H., Punttila P., Shorohova E., Vanha-Majamaa I. (2021). Säästöpuumetsätaloudella monimuotoisuutta talousmetsiin. *Metsätieteen aikakauskirja* 2021-10541: 12 s., <https://doi.org/10.14214/ma.10541>.

Koivula M., Vanha-Majamaa I. (2020). Experimental evidence on biodiversity impacts of variable retention forestry, prescribed burning, and deadwood manipulation in Fennoscandia. *Ecological Processes* 9:11 <https://doi.org/10.1186/s13717-019-0209-1>.

Koivula M., Vanha-Majamaa I. (2021). Eri hakkuu- ja luonnonhoitomenetelmien vaikutukset monimuotoisuuteen Fennoskandiassa. *Metsätieteen aikakauskirja* 2021-10481: 23 p., <https://doi.org/10.14214/ma.10481>.

Korhonen K.T., Ihalainen A., Kuusela S., Punttila P., Salminen O., Syrjänen K. (2020). Metsien monimuotoisuudelle merkittävien rakennepiirteiden muutokset Suomessa vuosina 1980–2015. *Metsätieteen aikakauskirja* 2020-10198. 26 s.: <https://doi.org/10.14214/ma.10198>.

Kuuluvainen T., Lindberg H., Vanha-Majamaa I., Keto-Tokoi P., Punttila P. (2019). Low-level retention forestry, certification and biodiversity: case Finland. *Ecological Processes* 8:47 <https://doi.org/10.1186/s13717-019-0198-0>.

Kuuluvainen T., Lindberg H., Vanha-Majamaa I., Keto-Tokoi P., Punttila P. (2021). Alhaiset säästöpuumäärät, PEFC-metsäsertifiointi ja monimuotoisuus Suomen metsissä. *Metsätieteen aikakauskirja* 2021-10493: 6 p., <https://doi.org/10.14214/ma.10493>.

Lindberg H., Saaristo L., Nieminen A. (2018). Tuli takaisin metsiin. *Tapion raportteja* 30: 1-30. <https://tapio.fi/wp-content/uploads/2019/09/Tuli-taikaisin-metsiin-raportti.pdf>

Lindberg H., Punttila P., Vanha-Majamaa I. (2020). The challenge of combining variable retention and prescribed burning in Finland. *Ecological Processes* 9:4 <https://doi.org/10.1186/s13717-019-0207-3>.

Lindberg H., Punttila P., Vanha-Majamaa I. (2021). Monimuotoisuuden ylläpitämiseksi tarvitaan kulutusta ja metsäpaloalueiden suojelua. *Metsätieteen aikakauskirja* 2021-10523: 8 s., <https://doi.org/10.14214/ma.10523>.

Punttila P. (2020). Metsäsertifiointin historia metsäluonnon monimuotoisuuden turvaajana Suomessa – turvan taso lakitasoon verrattuna. *Julk: Auvinen A.-P., Kemppainen E., Jäppinen J.-P., Heliölä J., Holmala K., Jantunen J., Koljonen M.-L., Kolström T., Lumiario R., Punttila P., Venesjärvi R., Virkkala R., Ahlroth P. (toim.), Suomen biodiversiteettistrategian ja toimintaohjelman 2012–2020 toteutuksen ja vaikutusten arviointi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja* 2020:36. s. 263-273. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162392/VNTEAS_2020_36.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Siitonen J., Punttila P., Korhonen K.T., Heikkinen J., Laitinen J., Partanen J., Pasanen H., Saaristo L. (2020). Talousmetsien luonnonhoidon kehitys vuosina 1995–2018 luonnonhoidon laadun arvioinnin sekä valtakunnan metsien inventoinnin tulosten perusteella. *Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus* 69/2020: 1-71. <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/546354>

Siitonen J., Määttä K., Punttila P., Syrjänen K. (2021). Metsälain arvioinnin jatkoselvitys 10 §:n muutosten vaikutuksista monimuotoisuuden turvaamiseen. *Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus* 6/2021: 1-76. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/547068/luke-luobio_6_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sweeney, B. W., Newbold, J. D. 2014. Streamside forest buffer width needed to protect stream water quality, habitat, and organisms: A literature review. *Journal of the American Water Resources Association* 50: 560-584. <https://doi.org/10.1111/jawr.12203>